

Cova de Can Sadurní / Cova de les Teixoneres

Begues

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Al nord de Can Sadurní i en el vessant sud-est del Pla de Sots
Emplaçament
Alçada: A uns 200 m al nord de la masia de Can Sadurní.
390

Coordenades:

Latitud: 41.34546
Longitud: 1.91226
UTM Est (X): 408998
UTM Nord (Y): 4577678

Classificació

Número de fitxa 08020 - 5
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Prehistòric Neolític Edats dels Metalls Ibèric Romà Islàmic
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: Text refós de la normativa urbanística del PGOU (desembre de 2007)
Número inventari Sí, IPAC nº 2497
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Privada
Titular: Ref. cadastral: 08020A01400005
Autoria de la fitxa Xavier Esteve
Data de registre de la fitxa: dt., 03/03/2009 - 01:00

Descripció

La cova forma part de l'anomenat poljè de Begues, dins del conjunt càrstic del massís de Garraf i sembla ser una surgència d'aigües inactiva. Està formada per una gran sala transversal d'uns 19 m de llarg per 7 m d'amplada. Al sector de ponent es veuen tres galeries, la longitud de les quals s'ignora, ja que són plenes de terra.

Observacions:

Abans de 1945 la cova era visible només per una petita entrada, d'aquí li ve l'antic nom de Cova de les Teixoneres. Aquest element apareix a l'article 22 de la normativa urbanística del Pla General aprovat definitivament el 15 d'octubre de 1997, el qual preveu un llistat d'elements d'interès històric que seran protegits mitjançant la fórmula d'un Pla Especial, sempre que no estiguin directament afectats per sistemes del planejament.

(Continuació història)

Passant el nivell de pedra petita es documenta ceràmica raspallada amb decoració a base de crestes, dibuixant motius sinuosos, amb grans nanses de cinta de les quals hi sorgeixen crestes. Són grans vasos amb parets relativament fines i de pasta color beix-taronja. Hi ha també una ceràmica llisa, fina i brunyida de pasta i color marró fosc-negre, corresponent a vasos mitjans i petits, i entre aquestes restes una nansa del tipus Montboló. Hi ha també un increment del material lític tallat amb un marcat augment de micròlits. La matèria primera és el sílex i la quarsita. S'observa gran quantitat d'ascles sense retocar i un notable augment d'utilatge lític agrícola (destrals, molins, mans de molí, allisadors, etc.). La fauna trobada és majoritàriament la domèstica (ovicaprins, bòvids, suïds) acompanyada dels típics animals de cova (rosegadors, mustèlids, etc.) i com a constant, el conill. D'aquest període, el neolític antic postcardial, són les tres sitges exteriors en les quals s'ha pogut documentar les restes de la cervesa més antiga d'Europa. Per sota d'aquest nivell s'ha documentats nivells epicardials i cardials. Finalment, hi ha indicis que existeix un nivell arqueològic de l'Epipaleolític. Els materials arqueològics es troben dipositats al Museu Municipal de Gavà, al Vinseum (Vilafranca del Penedès), a la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer (Vilanova i la Geltrú) i al Museu d'Arqueologia de Catalunya (Barcelona).

Més bibliografia:

MONTURIOL POUS, J. (1964). "Estudio de las formas cársticas hipogeas desarrolladas en los bordes del poljé de Begas (Macizo de Garraf, Barcelona)". *Speleon*, vol. 15, núm. 14.

SOLIAS ARÍS, J. M. (1982). El poblament del curs inferior del Llobregat en època romana. Tesi de llicenciatura. Universitat de Barcelona.

MILLÁN, M.; BLANCH, M. (1989). "Reconstrucció del paleoambient de la vall de Begues a partir de l'estudi de la meso-microfauna de cordats de la Cova de Can Sadurní, Begues". I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat. Vol. I, Comunicacions. Castelldefels, p. 80-86.

MIÑARRO, J.M. (1994). Inventari Espeleològic de Catalunya 3. C-La Serralada Litoral. Federació Catalana d'Espeleologia.

NADAL, J. (2000). "La fauna de mamífers al Garraf i als seus voltants a través del registre arqueològic". III Trobada d'estudiosos del Garraf. Monografia 30. Diputació de Barcelona. 165-170.

NEBOT, M.; HERNÁNDEZ, T. (2005). "El linx a Catalunya". *Espeleo CAT* 3. Barcelona. P. 17-18.

RENOM, M. (1986). "Activitat política i acció de guerrilles a Begues entre els anys 1820 i 1870, segons la documentació local". *Guerrilles del Baix Llobregat*. Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. P. 343-397.

RUBINAT, E. (2004). "Catàleg espeleològic del Massís de l'Ordal". *EspeleoSie Monogràfic*. Barcelona.

SAÑA, M.; BLASCO, A.; BUXÓ, R.; VILLALBA, M.J.; JUAN-TRESSERRAS, J.; EDO, M. (1999):

"Del cardial al postcardial en la cueva de can Sadurní (Begues, Barcelona): primeros datos sobre su secuencia estratigráfica, paleoeconómica y ambiental", Saguntum. Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia, núm. Extra 2, p.59-68.

VILLALBA, M. J.; BLASCO, A.; EDO, M. (1989). "La prehistòria al Baix Llobregat. Estat de la qüestió". I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat. Vol. II, Ponències. Castelldefels, p. 10-11.

VEGA de la, J.; ROSELLA, F. (1975). "La Cova de Can Sadurní". Mediterrànea. Barcelona, p. 2-14. Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia.

Història

Tapiada pels carrabiners l'any 1851, l'any 1945 el propietari la va redescobrir i la va utilitzar per al conreu de xampinyons. Hi va fer unes remocions de terres per tal de condicionar-la per a aquesta activitat. Les terres de l'interior i les que cobrien l'entrada foren abocades al davant a fi de fer una petita esplanada. Els senyors Joan Mitjans i Pere Giró, de Vilafranca del Penedès són els qui denunciaren l'existència de la cova com a jaciment arqueològic. Durant els anys 60 i 70 gran nombre d'aficionats saquejaren la cova gairebé ininterrompudament. Alguns materials d'aquell període són als museus de Vilafranca, Vilanova i la Geltrú i Gavà. Des de l'any 1978 s'hi fan campanyes d'excavació programades sota la direcció de M. Blanch, A. Blasco, M. Edo, M. Millan i M. J. Villalba. El jaciment té, a part de la importància arqueològica de la cova, tot el replà del davant, en el qual s'hi feren dues cales en la campanya de 1978. Aquestes cales donaren materials similars als trobats a l'interior de la cova i permeteren localitzar instal·lacions del neolític antic destinades a la fabricació de cervesa.

L'estratigrafia a l'exterior està constituïda per: Estrat superficial: sòl vegetal, amb materials dispersos i escassos. Estrat I: terra argilosa negra, grumollosa i seca. Abundants materials arqueològics ben conservats. Estrat II: terra sorrenca grogosa i molt compacta. No ha estat remenat i donà materials del neolític antic epicardial. A l'interior de la cova, en les primeres excvavacions es van descriure només tres estrats: Estrat superficial: terra polsosa i seca, producte dels darrers anys de ser visitada. Estrat I: terra marró fosc, grumollosa, compacta i seca, amb gran quantitat de pedra de diversa grandària. Estrat on es desenvolupa tota la seqüència cultural coneguda fins al moment. Estrat II: terra marró clar, sorrenca i seca. Sense pedres. En els quadres on s'ha arribat a aquest estrat es presenta arqueològicament estèril.

Posteriorment ha estat possible diferenciar-hi una seqüència sedimentològica molt més complexa. Les restes més modernes trobades fins ara corresponen a monedes dels segles XVI i XVII. D'època àrab hi ha el testimoni d'un tresoret de dirhems d'argent, alguns dels quals encunyats al Iemen. Una d'aquestes monedes es conserva al Museu de Gavà, i s'ha perdut el rastre de la resta. La utilització de la cova com a amagatall o com a refugi de pastors és documentada també en època tardorromana, amb la presència de sigil·lades grises paleocristianes dels segles V-VI dC i de Terra Sigil·lata Clara D. Hi ha materials d'època romana, amb ceràmiques sigil·lades hispàniques i clara A, una llàntia, fragments d'àmfores, etc. que es barregen amb ceràmiques de tradició ibèrica, i algunes monedes romanes. El moment ibèric és perfectament datable amb ceràmica a torn llisa, de pastes taronja i de sandvitx, pintada amb motius geomètrics de semicercles concèntrics i bandes, fusaioles i elements metàl·lics d'utilitatge. Hi ha també asos de la seca de Kesse (Tarragona). Per sota, s'hi troba un altre nivell que correspon al bronze final, amb ceràmica llisa, fina, negra, brunyida, carenada, amb colls bisellats i amb una decoració acanalada amb forma de greques, semicercles concèntrics i dents de llop. Per sota d'aquest nivell, es troba una capa d'enterraments que reposen damunt d'un llit de pedra petita. Els enterraments i els aixovars remoguts, suposen una utilització sepulcral de llarga durada entre el neolític final i el bronze inicial. Les ceràmiques associades són bols de mides diverses, llisos, amb carena alta i base arrodonida, i gerres grans amb nanses dobles de mugró, llengüeta i cordó, que s'atribueixen a l'anomenat grup de Veraza. També hi ha puntes de fletxa de sílex amb aletes i peduncles, làmines de sílex de dors rebaixat, gratadors i rascladores. L'utilitatge d'os és a base de punxons, puntes de fletxa, agulles i botons plans i piramidals amb perforació en 'V'. Grans collarets

Bibliografia

- ARRIBAS, O. (2004). Fauna y paisaje de los Pirineos en la Era Glaciar. Lynx Ed. Barcelona.
- BLANCH, M.; BLASCO, A.; EDO, M.; MILLAN, M. (1979). "La cova de Can Sadurní, una cruïlla de camins". Pyrenae, 15. Institut d'Arqueologia i Prehistòria.
- BLANCH, M.; BLASCO, A.; EDO, M.; MILLAN, M. (1982). "La Cova de Can Sadurní (Begues) y sus aportaciones a la Prehistòria Catalana". XVII Congreso Nacional de Arqueología. Murcia.
- BLASCO, A. (2005): "Primeros datos sobre la utilización sepulcral de la cueva de Can Sadurní (egues, Baix Llobregat) en el neolítico cardial", III Congreso del Neolítico en la Península Ibérica, Santander, p.625-634.
- BLASCO, A. (2005): Cardial, epicardial y postcardial en Can Sadurní (Begues, Baix Llobregat), el largo fin del Neolítico Antiguo en Cataluña", III Congreso del Neolítico en la Península Ibérica, Santander, p.867-878.
- BLASCO, A.; EDO, M.; MILLÁN, M.; BLANCH, M. (1982). "La Cova de Can Sadurní, una cruïlla de camins". Pyrenae 17-18. Institut d'Arqueologia i Prehistòria. Universitat de Barcelona. P. 11-34.
- BLASCO, A.; VILLALBA, M. J.; EDO, M. (1992). "La fi del Neolític antic al Baix Llobregat. La transició al Neolític Mitjà". Estat de la investigació sobre el Neolític a Catalunya. 9è Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. Puigcerdà i Andorra, del 24 al 26 d'abril de 1991. Institut d'Estudis Ceretans. Publicacions de l'Institut d'Estudis Ceretans, 17. Puigcerdà; Govern d'Andorra. Andorra, p. 130-132.
- BLASCO, A.; EDO, M.; VILLALBA, M.J. (2008): "Evidencias del procesado y consumo de cerveza en la cueva de Can Sadurní (Begues, Barcelona) durante la Prehistoria", IV Congreso del Neolítico Peninsular, vol.I, p.428-431.
- CARRASCO, T.; MALGOSA, E.; SUBIRA, E.; CASTELLANA, C. (1989). "Estudi dentari de les restes humanes de la cova de Can Sadurní, Begues". I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat. Vol. I, Comunicacions. Castelldefels, p. 65-72.
- CASTELLANA, C.; MALGOSA, A.; SUBIRÀ, E.; CARRASCO, T. (1989). "Estudi antropològic de les restes humanes de la Cova de Can Sadurní. Begues". I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat. Vol. I, Comunicacions. Castelldefels, p. 55-72.
- EDO, M. (1989). "Les estructures neolítiques d'emmagatzament de Can Sadurní, Begues". I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat. Vol. I, Comunicacions. Castelldefels, p. 73-79.
- EDO, M. (1997). "La història recent de la cova de Can Sadurní". L'Eixarmada, Butlletí del Centre d'Estudis Beguetans, 1. Begues. P.3-5.
- EDO, M. (1997). "Cova de Can Sadurní: La més completa dinàmica d'ocupació de la vall". L'Eixarmada, Butlletí del Centre d'Estudis Beguetans, 2. Begues. P.3-5.
- EDO, M.; ALONSO, M. (1982). "La Cova de Can Sadurní". Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, p. 65-67.
- EDO, M. BLASCO, A. (1992). "Un nou punt de coincidència amb l'arqueologia experimental: les estructures neolítiques d'emmagatzament de Can Sadurní, Begues". Estat de la investigació sobre el Neolític a Catalunya. 9è Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. Puigcerdà i Andorra, del 24 al 26 d'abril de 1991. Institut d'Estudis Ceretans. Publicacions de l'Institut d'Estudis Ceretans, 17. Puigcerdà; Govern d'Andorra. Andorra, p. 109.111.
- EDO, M.; MILLÁN, M.; BLASCO, A.; BLANCH, M. (1986). "Resultats de les excavacions de la Cova de Can Sadurní (Begues, Baix Llobregat)". Tribuna d'Arqueologia 1985-1986. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Barcelona. P. 33-41.
- EDO, M.; MILLÁN, M.; BLASCO, A.; BLANCH, M. (1987). "Resultats de les excavacions de la Cova de Can Sadurní (Begues, Baix Llobregat)". La Sentiu, núm. 12. Museu de Gavà. Gavà, p. 11-24.
- GIRÓ, P. (1962). "La cova de Can Sadurní". Ampurias, XXIV. Barcelona. P. 284.

GIRÓ, P. (1967). "La cova de Can Sadurní". Ampurias, XXIV. Barcelona. P. 267.
LLORET, J. (1962). Catálogo Espeleológico del Pla d'Ardenya. Vol. I. Barcelona. P. 1-106.

